

Finansdepartementet
Finansmarknadsavdelningen, Bankenheten
fi.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia till:
nils.friberg@regeringskansliet.se

2024-09-16

Er ref: Fi2024/01477

FF ref: 2024/24

Remissyttrande: Nya förutsättningar för Riksbankens finansiering

Finansbolagens Föreningen ("Finansbolagen") välkomnar möjligheten att lämna synpunkter på förslaget att införa ett inlåningskrav/kassakrav som en del av finansieringen av Riksbanken.

Sammanfattning

En oberoende riksbank är centralt för att säkerställa ett välfungerande finansiellt system. Riksbankens ekonomiska situation är god och det finansiella oberoendet är inte hotat. Finansbolagen avstyrker därför förslaget om inlåningskrav/kassakrav eftersom det saknas behov. Förslaget har dessutom ett antal allvarliga brister som gör att det inte bör genomföras även om det skulle finnas ett finansieringsbehov, vilket alltså inte är fallet. Tidpunkten för införande är av flera skäl dessutom allt för kort.

Riksbankens ekonomiska situation är god och det finansiella oberoendet är därmed säkerställt

Finansbolagen kan konstatera Riksbankens ekonomiska situation är god och att det finansiella oberoendet därmed är säkerställt. Riksbanken tillämpar en särskild redovisningsmetod med s.k. värderegleringskonton som gör att vissa tillgångar inte räknas med i det egna kapitalet vilket leder till ett lågt redovisat eget kapital (- 2 miljarder). Beaktar man värdet av tillgångarna på värderegleringskontona (som egentligen är eget kapital) uppgår det egna kapitalet till 109 miljarder, guldreserven och en del annat ej inräknat. Bakgrunden till värderegleringskontona är, som framgår av promemorian, framför allt att förhindra att staten delar ut för mycket av Riksbankens tillgångar till sig själv. Utdelning till staten har dock, även med detta hinder, under lång tid varje år skett med mångmiljardbelopp med enstaka undantag på grund av Riksbankens obligationsköp i samband med pandemin. Någon faktiskt brist eller förväntad framtida brist på eget kapital föreligger helt enkelt inte. Finns det behov av att stärka Riksbankens oberoende går det dessutom att införa reglering som ytterligare begränsa möjligheten att dela ut Riksbankens tillgångar till staten.

Det saknas skäl att låta kreditinstituten stå för Riksbankens finansiering

Det föregivna finansieringsbehovet beror inte på kreditinstituten utan på Riksbankens arbete med att skapa likviditet. Stödköpen av obligationer som Riksbanken genomförde i samband med pandemin syftade till att stödja ekonomin i stort. Även om bankerna som ger ut obligationerna haft viss direkt fördel av stödköpen har köpen i grunden varit till fördel för hela samhällsekonomin. Förslaget blir särskilt märkligt eftersom de mindre instituten i praktiken i följd av att de har högre upplåningskostnader än de större bankerna får en förhållandevis högre kostnad än större banker (mer om detta nedan) trots att det endast är större banker, med kreditvärderingsbetyg, som haft direkt nytta, utöver den som tillkommit samhället som helhet, av Riksbankens obligationsköp. Riksbankens policy medgav endast att större banker tilläts var säljare/utfärdare av de obligationer som Riksbanken köpte inom ramen för sina åtgärder i samband med pandemin. Det är en väsentlig del av bakgrunden till förslaget om kassakrav.

Otillåten skatt

Finansbolagen kan konstatera att förslaget innebär en ny skatt på kreditinstitut. Det är särskilt tydligt i förhållande till de mindre kreditinstituten, som inte har någon som helst individuell nytta av Riksbankens åtgärder utöver den som tillkommit samhället i stort. Skatten blir dessutom högre för mindre institut vilket inte är godtagbart. Förutom att det inte är förenligt med regeringsformen att en myndighet tar ut en skatt då endast Riksdagen kan besluta om skatter är "skattebasen" i förslaget orimlig och oproportionell. Ett eventuellt kapitaltillskott till Riksbanken bör ske genom beslut av Riksdagen och bör rimligen finansieras med en bred skattebas som återspeglar den breda samhällsnyttan med Riksbankens åtgärder.

Strider mot EU-rätten

I promemorian föreslås ett undantag för att undvika dubbla inlåningskrav i inhemska situationer. Det finns dock kassakrav i andra länder vilket medför samma problem med dubbla krav. Då hela eurozonen har ett kassakrav är det nödvändig att införa undantag även för gränsöverskridande situationer för att upprätthålla konkurrensneutralitet och den inre marknadens funktion. Som förslaget är utformat förefaller det strida mot EU-rätten. Avräkningsmekanismen behöver således bli mer heltäckande än vad som föreslås för att säkerställa konkurrensen och den inre marknadens funktion.

Ett eventuellt kassakrav behöver förenas med en rätt att låna motsvarande belopp till styrräntan

Institutens upplånings- och refinansieringskostnader skiljer sig stort. Större banker kan i kraft av sin storlek och dominerade marknadsposition refinansieras genom obligationsutgivning till mer fördelaktiga villkor och genom att ta emot inlåning till ingen eller låg ränta. Det medför att kostnaden för ett mindre institut att finansiera kassakravet blir förhållandevis väsentligen dyrare än för en storbank. Detta är en effekt som förhoppningsvis varken är eftersträvad eller önskvärd eftersom syftet med förslaget handlar om Riksbankens finansieringsbehov och inte om att försämra konkurrensen på marknaden till de mindre institutens nackdel. Dessutom påverkas likviditeten negativt för institut som faktiskt har behov av den likviditet som måste ställas till Riksbanken.

Ett konstruktivt förslag för att lösa problemen är att ge alla institut som omfattas av ett kassakrav rätt att låna motsvarande belopp av Riksbanken till styrräntan. Ett institut

lånar då ut beloppet (enligt kassakravet) till 0 ränta till Riksbanken och institutet kan samtidigt låna tillbaka samma belopp till styrräntan. Det medför ett lägre räntenetto men bibehållen likviditet och kostnaden blir inte högre än styrräntan för mindre institut som har en högre upplåningskostnad än styrräntan. Kassakravet blir därigenom mer konkurrensneutralt och onödiga samhällsekonomiska kostnader kan undvikas.

Eventuellt ikraftträdande behöver senareläggas

Bristerna i förslaget är så omfattande att det behövs tid för att omarbete förslaget, om det inte slopas helt. När väl en eventuell lagstiftning finns på plats behövs tid både för Riksbanken men inte minst för de berörda instituten att förbereda sig för kravet. Ett ikraftträdande redan 1 januari 2025 framstår som helt orealistiskt och skulle få påtaglig negativ inverkan inte minst på de mindre instituten. Med beaktande av Riksbankens goda ekonomiska situation med i realiteten ett eget kapital på över 109 miljarder är det dessutom uppenbart att det inte är bråttom.

FINANSBOLAGENS FÖRENING

Lars Zacharoff

Per Holmgren